

INTERNACIONALITZACIÓ DEL TERCER SECTOR SOCIAL

INFORME DE CONCLUSIONS DE LA 1ª JORNADA D'ENXARXAMENT SOBRE FONS EUROPEUS

« Afavorir l'enxarxament entre el
tercer sector i l'àmbit de la recerca »

[30 DE JUNY DEL 2022]

La 1a jornada d'enxarxament sobre fons europeus amb el tercer sector va reunir un centenar de participants per **explorar oportunitats de cooperació en l'àmbit del finançament europeu** entre entitats socials i actors del sistema universitari i de la recerca.

L'obertura de la jornada va anar a càrrec de na Francina Alsina, Presidenta de la Taula del Tercer Sector, i d'en Josep Vidal, Director General d'Economia Social, el Tercer Sector i les Cooperatives de la Generalitat de Catalunya; seguida d'una presentació de n'Aïda Díaz, Coordinadora de Projectes Europeus i Internacionals de l'AGAUR.

Els principals continguts els van aportar els i les **representants de les següents universitats:**

- Universitat Politècnica de Catalunya
- Facultat d'Educació Social i Treball Social Pere Tarrés - Universitat Ramon Llull
- Universitat de Vic - Universitat Central de Catalunya

- Universitat Oberta de Catalunya
- Campus Docent Sant Joan de Déu - Universitat de Barcelona
- Escola Superior de Comerç Internacional - Universitat Pompeu Fabra (ESCI-UPF)

Aquest informe agrupa les principals conclusions de la jornada mirant de **respondre les preguntes clau:** "Com accelerar la col·laboració entre el tercer sector i la recerca en finançament europeu"; "Quin valor afegit aporta aquesta col·laboració"; "Com plantejar projectes de recerca amb impacte social i territorial".

L'Oficina Internacional de la Taula del Tercer Sector donarà continuïtat a aquesta agenda a través de la seva [pàgina sobre fons europeus i tercer sector](#) i [espai d'enxarxament virtual i de presentació de propostes](#). La Taula també organitzarà noves jornades d'enxarxament amb el tercer sector.

Contacteu amb
internacional@tercersector.cat
per qualsevol dubte o proposta.

AMB EL SUPORT DE:

CONEIXENT EL MARC EUROPEU

Finançament europeu, prioritars de recerca i tercer sector

L'àmbit de la recerca i la innovació és una **prioritat central del finançament europeu**. La Comissió Europea considera la **cooperació entre actors com un element clau** d'una bona gestió dels fons dedicats a recerca; per tant, potencia i reconeix la capacitat de generar sinergies i agendes compartides entre actors de la quàdruple hèlix - govern, empresa, recerca i societat.

El finançament europeu en recerca busca **abordar reptes socials i garantir que la transició digital i ecològica** no deixa ningú enrere. Els principals objectius del nou programa Horizon inclouen: la millora de la qualitat de vida de les persones, la construcció d'una economia basada en el coneixement; i l'assoliment dels Objectius de Desenvolupament Sostenible. El **Pilar 2 del programa Horizon** és on les entitats del tercer sector hi tenen més cabuda (veure imatge 1). Aplega clusters concrets en prioritats clau pel sector.

[Gràfic 1: Detall del Pilar 2 del programa Horizon Europe amb el detall dels principals clusters temàtics (Comissió Europea)]

La **ciència oberta** és on existeix més marge de col·laboració entre recerca i tercer sector. Busca posar la ciutadana en el centre de l'activitat de recerca, considerant-la participant activa amb qui i per qui fer recerca. En efecte, molts programes europeus requereixen o afavoreixen activitats de ciència oberta.

« Amb la ciència oberta no només es busca que l'àmbit de la recerca expliqui el que fa a la societat, però que també la impliqui en el mateix procés de fer ciència. Tot serveix per generar impacte sistèmic i processos d'innovació socials més clars »

Aïda Díaz Sáez, Coordinadora de Projectes Europeus a l'AGAUR

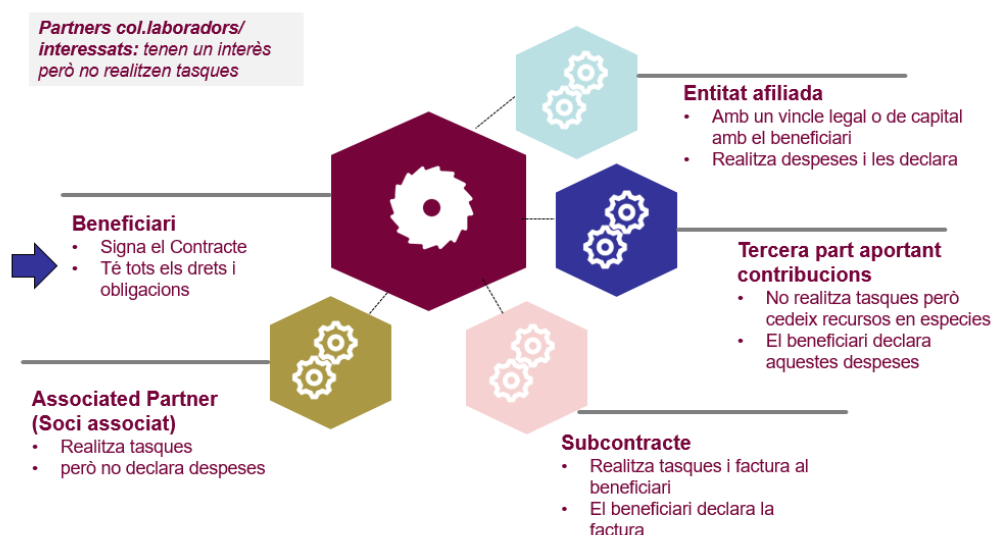
Els projectes europeus permeten **finançar moltes i diverses activitats** que les **entitats socials poden dur a terme** en funció de les seves capacitats i expertesa: activitats de recerca, ciència ciutadana i testeig de metodologies, formació de personal vinculada a recerca, establiment de xarxes d'intercanvi de coneixements, divulgació i educació científica, sensibilització... Es valora especialment la capacitat de les entitats d'aportar coneixements i dades, de dur a terme treball de camp i de disseminar resultats de projectes.

Existeixen nombroses **modalitats de participació en un projecte europeu** de recerca. Per aquelles entitats amb menys o cap experiència en fons europeus, es recomanable començar com "Beneficiari" o "Soci associat".

[Gràfic 2: Tipus de participació en projectes europeus (AGAUR)]

Tipus de participació

EL PAPER DELS GRUPS DE RECERCA

Captar fons europeus i desenvolupar l'agenda de recerca

Els Centres de Recerca i les Universitats són les **principals beneficiàries de programes europeus a Catalunya** amb diferència. Entre el 2014 i el 2020 van captar més de 1.200 milions d'euros, que representa un 60% del total de fons europeus de lliure concurrència captats per institucions catalanes.

Els grups de recerca són un actor clau del sistema universitari català. **Promouen projectes d'investigació i innovació en el marc del sistema universitari**, moltes vegades en col·laboració amb altres actors de la quàdruple hèlix. També teixeixen sovint col·laboracions amb altres actors de recerca europeus i fan d'intermediaris entre aquests i els **actors socials i econòmics dels territoris respectius**, inclòs el tercer sector. Aquestes activitats també fa que disposin de valuoses xarxes de socis europeus.

« La implantació de les universitats i les seves associacions amb actors del territori és un valor afegit a l'hora de captar i gestionar projectes europeus. També representa una bona oportunitat per millorar la interconnexió entre el tercer sector de diferents països »

Sara Bayés Puig, Coordinadora SJD-SOCIAL INNOVA, Fundació de Recerca Sant Joan de Déu

La jornada d'enxarxament va comptar amb presentacions de grups de recerca **vinculats als àmbits d'actuació del tercer sector**, des de l'acció social fins a la salut mental, la transició ecològica, l'educació en el lleure, la digitalització i la participació ciutadana. Els resultats de les seves activitats proposen sovint **transformacions i processos de millora** per l'activitat del tercer sector: generen evidència i propostes de metodologia i treball alternatives.

« La nostra recerca genera evidència per afavorir la innovació en els models d'intervenció social i a l'hora dur a terme accions d'incidència política. Promovem un model d'atenció a la infància desinstitucionalitzat, en línia amb les prioritats europees »

Txus Morata, Directora de la Càtedra de Lleure Educatiu i Acció Sociocultural a la Facultat d'Educació Social i Treball Social Pere Tarrés - Universitat Ramon Llull

Les universitats també promouen estratègies de solidaritat, de **responsabilitat social i d'alineament amb l'Agenda 2030**. Aquestes iniciatives de transversalització permeten establir una agenda compartida tant pels actors universitaris i la seva agenda de recerca com per actors externs amb qui col·laborar per assolir impactes socials i territorials més profunds.

« La nostra universitat està compresa amb la solidaritat i la innovació social i desplega una estratègia de responsabilitat social que pivota al voltant dels ODS. Aquesta visió impregna la nostra activitat de recerca, però també la participació de l'estudiantat i el nostre treball en xarxa amb actors socials i del territori »

Josefina Antonijuan, Vicerectora de responsabilitat social i igualtat de la Universitat Politècnica de Catalunya

[Gràfic 3: Iniciatives i projectes presentats a la jornada]

Universitat Politècnica de Catalunya	• Estratègia de <u>Compromís Social de la UPC</u> i programa <u>Canvia el món amb la UPC</u> • La <u>Recerca a la UPC en relació als ODS</u> • Projectes europeus "<u>B-MINCOME</u>" (lluita contra la pobresa), "<u>PROMETHEAS project</u>" (salut mental) i "<u>Unite! University Network for Innovation, Technology and Engineering</u>"
Facultat d'Educació Social i Treball Social Pere Tarrés - Universitat Ramon Llull	• Grup de recerca <u>(GIAS) FESTS</u> (Innovació social) • Càtedra de <u>lleure educatiu i Acció Sociocultural</u> • Participació en Next Generation EU sobre "<u>Innovació per a la prevenció de la institucionalització en la infància</u>" i "diversitat cultural en centres d'oci educatiu"
Universitat de Vic - Universitat Central de Catalunya	• Projectes europeus "<u>Crossroads: best practices to empower youngsters to continue their post compulsory education</u>", "<u>ReACT: Respect and</u>

	<u>Equality: Acting and Communicating Together</u> ” , ” <u>RITSH: Riding Together Solidarity on Horseback</u> ”.
Universitat Oberta de Catalunya	• <u>Certificat ACTIC</u> per l’acreditació de competències digitals i participació en el <u>projecte Decidim</u> • Projectes europeus en matèria de <u>software lliure i d'intel·ligència artificial</u>.
Campus Docent Sant Joan de Déu - Universitat de Barcelona	• Grup de recerca en Dolor, Activitat Física, Nutrició i Salut (DAFNiS) • Projectes europeus “Connecting the quadruple helix: engaging university in the glocal community”
Escola Superior de Comerç Internacional - Universitat Pompeu Fabra	• Sistema de convenis amb entitats del tercer sector per desenvolupar projectes d’investigació, voluntariat, premis de treball de final de grau... • Projectes europeus “Ecojoguina” (infància); “Ecotwins” (alimentació sostenible); “Catalyse” (risc climàtic i sistema sanitari)

Els grups de recerca acostumen a co-crear la seva agenda d’activitats amb actors dins i fora del sistema universitari. Les universitats també compten sovint amb **departaments dedicats a l’àmbit internacional i els fons europeus** des d’on es duen a terme activitats de captació i gestió econòmica dels fons europeus. Aquests departaments poden assessorar i oferir orientació sobre com accedir a l’accés a l’ecosistema de grups i prioritats de recerca.

« Els nostres grups de recerca estan acostumats a cooperar i existeixen nombroses iniciatives interinstitucionals. Les seves agendes, com la de la nostra pròpia Càtedra de Serveis Socials, són conseqüència directa de la col·laboració amb actors externs a la universitat, sovint entitats socials i del tercer sector »

Manu Vidal-Ribas, Director Executiu de la Càtedra de Serveis Socials de la Universitat de Vic - Universitat Central de Catalunya

PARTICIPACIÓ DEL TERCER SECTOR

Trobar el valor afegit pels consorcis i les entitats

Els actors de la recerca i les entitats van destacar el valor afegit de la participació del tercer sector en l'àmbit dels projectes europeus: aquesta participació **no només reforça la competitivitat de les candidatures** a fons, però **també el propi funcionament de les entitats** del sector. En efecte, el tercer sector troba en l'enxarxament amb la recerca noves oportunitats per accedir a oportunitats d'enfortiment i millora pròpies.

« La col·laboració amb la recerca en l'àmbit dels fons europeus ens pot ajudar a disposar d'un tercer sector més resilient i innovador, que ja és a hores d'ara un soci madur i amb capacitat de fer aportacions de qualitat. Per avançar cal compartir més coneixement, conèixer-nos millor els uns i els altres i generar aliances concretes: cal cooperar »

Jesús Delgado, Vicepresident i Responsable d'Internacionalització de la Taula del Tercer Sector

Pel que fa el **valor afegit de la participació de les entitats del tercer sector en projectes europeus** es va fer menció a (i) la seva proximitat amb la ciutadania, que permet detectar millor necessitats i realitats clau per la validesa dels projectes de recerca i (ii) la seva expertesa, que permet aprofundir els continguts dels paquets de treball dels projectes europeus.

« La nostra participació a projectes europeus aborda el valor social integrat de les iniciatives empresarials. La col·laboració amb el tercer sector permet concretar els continguts concrets del projecte i a l'hora dur a terme activitats de difusió i participació ciutadana »

Pere Fullana, Professor i Director de la Càtedra UNESCO ESCI-UPF

El grup va identificar nombroses **barreres a la participació del tercer sector** que cal tenir en compte i abordar: (i) la percepció que l'agenda dels actors de la recerca no s'alinea als objectius, interessos o necessitats de les entitats socials; (ii) la poca claredat de les propostes de recerca a nivell d'impacte social final; (iii) la falta de confiança, coneixements i capacitats, de temps i recursos; la (iv) falta d'involucració de les entitats en la fase de disseny; (v) el poc marge de

maniobra per adaptar continguts als àmbits d'intervenció rellevants per les entitats; (vi) i el seguiment de la col·laboració un cop finalitzada la col·laboració, generant segons com frustració.

En plantejar la col·laboració en termes **d'oportunitat**, sorgeixen nombrosos arguments favorables que poden animar les entitats a implicar-se més activament. En primer lloc, la participació en projectes de recerca aporta recursos per que les entitats desenvolupin plans d'innovació i millora.

« La col·laboració entre el tercer sector i la recerca afavoreix la innovació social i genera impactes més directes de cara la ciutadania. Cooperant en aquest àmbit aprenem a treballar millor conjuntament i es millora la prestació de serveis a la ciutadania »

Josep Vidal, Director General d'Economia Social, el Tercer Sector i Cooperatives, Departament d'Empresa i Treball de la Generalitat de Catalunya

La participació en projectes europeus de recerca aporta **nous coneixements, tecnologies i productes que permeten desplegar activitats més ambicioses**. També reforça la capacitat de les entitats per dur a terme planificació estratègica i millora el desenvolupament professional dels professionals. La internacionalització reforça el prestigi i millora la imatge institucional de l'entitat, a l'hora que aporta una xarxa de socis més forta.

« Treballem amb el tercer sector en base a formats de col·laboració diversos i concrets: signant convenis en l'àmbit de la recerca i el voluntariat; treballant conjuntament reptes socials i acadèmics; oferint oportunitats de pràctiques i presentant, evidentment, propostes de captació de fons conjuntes »

Marta Segura, Professora i Cap d'Estudis del Grau en Negocis i Màrqueting Internacionals (GNMI) a ESCI-UPF

Nombroses participants dels grups de recerca van recalcar **la voluntat de treballar noves propostes de captació de fons incorporant les prioritats** de les entitats del tercer sector des d'un bon inici.

UN PAS ENDAVANT EN LA COL-LABORACIÓ

DETECTAR NECESSITATS I PREVEURE ACTIVITATS

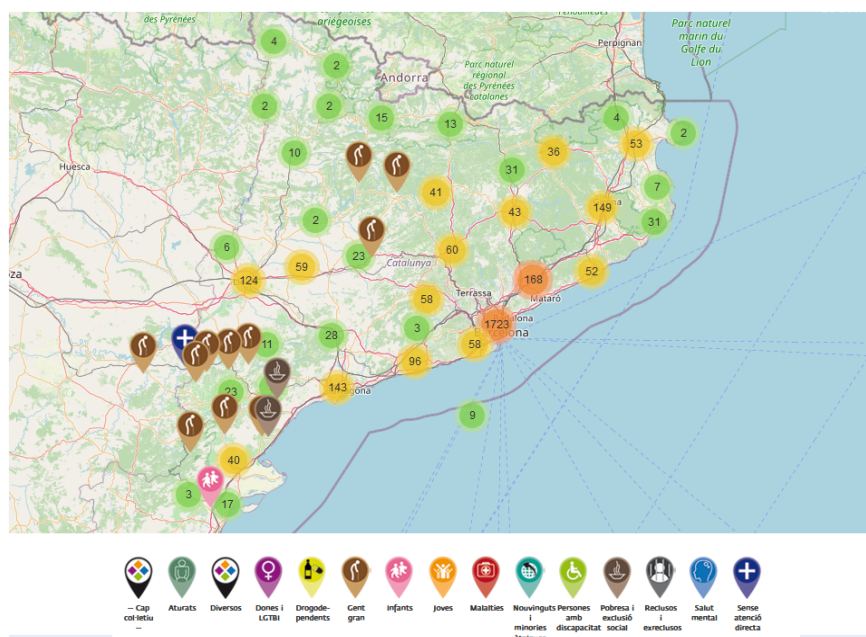
és cert que existeix un bon historial de col·laboració entre tercer sector i recerca en l'àmbit del finançament europeu, no és menys cert que queda molt camí per recórrer per reforçar aquesta relació. Entre els reptes clau, destaca la **necessitat de que els dos sectors es coneguin millor** i, per tant, es tinguin en compte. La manca de coneixement impedeix generar confiança i encara manquen canals de comunicació específics.

« Compartim la necessitat de que les entitats participin de principi a fi en la definició i implementació de projectes europeus. Per això és important establir espais de co-creació amb les entitats socials »

Guida Fullana, Directora de Projectes Socials del Vicerectorat de Globalització i Cooperació a la Universitat Oberta de Catalunya

Es van compartir propostes per promoure aquesta relació. D'una banda, qualsevol exercici de mapeig i prospectiva que puguin fer les entitats socials o de la recerca per buscar noves associacions pot partir dels **àmbits d'intervenció i d'expertesa** compartits o desitjats. Identificar temes i línies d'intervenció prioritàries hauria de permetre trobar nous socis amb qui plantejar activitats conjuntes i, inclús, propostes de captació. Considerar els actors de l'**entorn territorial** tant urbà com rural també afavoreix l'associació.

[Gràfic 4: Mapa de les 3.000 entitats socials de Catalunya de la Taula del Tercer Sector - [Fes clic aquí per accedir-hi](#)]

Després de detectar una associació potencial, els actors de la recerca i del tercer sector haurien de **preveure les activitats** que definiran la participació dels socis al projecte; per exemple, organitzar activitats de recerca i formació, de recollida de dades i treball de camp, de divulgació i ciència ciutadana.

Com hem esmentat prèviament, serà bo incloure els socis no només en la fase d'implementació, però també de **definició de prioritats i de seguiment del projecte**. La jornada va recalcar la necessitat de construir projectes que cada cop parteixin més de les necessitats de les entitats socials. El tercer sector no només serveix com objecte o canal per fer recerca: és un soci madur amb voluntat d'implicar-se de principi a fi. Per afavorir aquesta via, serà bo identificar com els plans estratègics i marcs de referència de les entitats i de les universitats tendeixen a acostar-se (Agenda 2030, responsabilitat social).

« La nostra universitat busca generar un major impacte en el territori i la societat col·laborant més activament amb la quàdruple hèlix. Hem dut a terme un mapeig extensiu per conèixer millor els programes de finançament i associar-nos amb el tercer sector, preveient activitats concretes com l'aprenentatge servei »

Marta Benet, Responsable de Promoció i Gestió de la Recerca

Les oportunitats d'associació entre la recerca i el tercer sector poden incloure projectes que vagin més enllà de nous models d'intervenció social. En efecte, també es va mencionar la importància de **reforçar la capacitat per fer incidència política** (fonamentada en l'evidència) dels dos actors, així com la seva **participació en el diàleg social i l'aprofundiment democràtic**.

PALANCA DE CANVI I TRANSFORMACIÓ

ENXARXAMENT PER MULTIPLICAR L'IMPACTE SOCIAL

La jornada va destacar les oportunitats que presentaria un ecosistema d'enxarxament reforçat entre els sectors social i de la recerca.

Comptar amb més associacions permetria **aprofitar millor el finançament europeu per abordar**, des de l'evidència, expertesa i arrelament de l'àmbit de la recerca i del tercer sector, els **grans reptes socials i econòmics**.

« Mitjançant la col·laboració entre tercer sector i recerca serem capaces d'acostar la tasca i els resultats de recerca a la societat.

També reforçarem els processos d'innovació social de base científica. En perspectiva, consolidarem un model de recerca català encara més democràtic, amb funció social i orientat cap al bé comú»

Francina Alsina, Presidenta de la Taula del Tercer Sector

Aquestes associacions permeten en primer lloc millorar l'**abordatge de reptes locals i reforcen les solucions territorials** a aquests reptes. Treballant conjuntament, el tercer sector i la recerca poden testejar metodologies pilot que ajuden a millorar la qualitat de l'atenció i els models d'intervenció.

« Les plataformes digitals i la intel·ligència artificial poden deixar al marge, perjudicar o excloure col·lectius en situació de vulnerabilitat. Cal dedicar recursos a reforçar les capacitats d'aquests grups davant del nou escenari i a l'hora fer sensibilització i incidència »

Andrea Rosales, Investigadora i Professora de Ciències de la Informació i la Comunicació a la Universitat Oberta de Catalunya

Els **reptes en qüestió són de caràcter global**, des dels impactes de la digitalització fins a la crisi climàtica o l'augment de les desigualtats. L'aliança amb el tercer sector **reforça la perspectiva social de les respostes** a aquests reptes (com abordar la bretxa digital o promoure una transició verda social). Els projectes també serveixen per reforçar la capacitat de la ciutadania i dels col·lectius en situació de vulnerabilitat per adaptar-se a aquests reptes.

Nombroses ponents també van destacar el paper que poden tenir aquests consorcis a l'hora de **generar valors i reforçar la democràcia** des de baix, tant a nivell català com europeu. El marc sistèmic de l'Agenda 2030 facilita la sinergia entre actors i el treball per objectius en agendes compartides.

« L'aliança entre universitat i tercer sector és una fórmula d'èxit per abordar els reptes globals des d'una perspectiva local, compromesa amb la realitat dels territoris i capaç d'impulsar transformacions »

Joan-Andreu Rocha Scarpetta, Degà de la Facultat d'Educació Social i Treball Social Pere Tarrés de la Universitat Ramon Llull

L'enxarxament al voltant de projectes europeus obre la porta a conèixer **nous actors de recerca i del tercer sector no només a nivell català, però també europeu i internacional**. La disponibilitat i el treball conjunt amb aquesta xarxa de sòcies internacional pot reforçar (encara més) la pertinença, impacte i capacitat transformadora de les propostes de les entitats.

« La participació en projectes europeus ens ha permès generar una potent xarxa de socis tant en l'àmbit de la recerca com del tercer sector. Conèixer nous socis i oportunitats és més fàcil a mesura que ens impliquem en nous projectes europeus »

Marta Basco, EU Project Manager de la Unitat de Gestió de la Recerca a la Universitat de Vic - Universitat Central de Catalunya